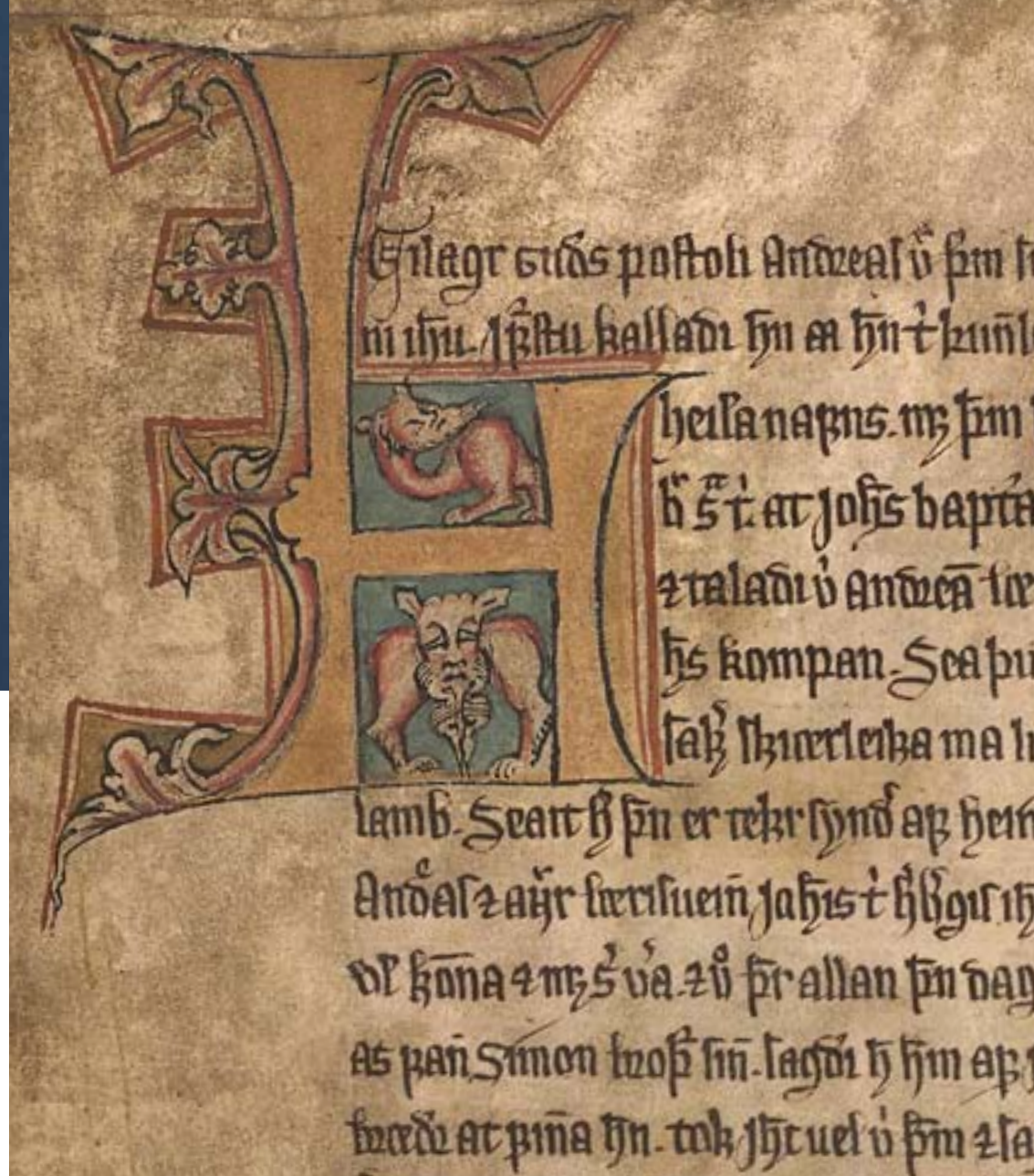

Bréf Jóns Eiríkssonar Hólabiskups (1359–1386) frá 2. október 1371 um skiptingu veiðiréttar í jökulvötnum Skagafjarðar milli Miklabæjarkirkju og jarðarinnar Reykja í Tungusveit. Innsigli biskups er lengst til vinstri. AM. Dipl. Isl. Fasc. III, 19.

Árið 2009 var Handritasafn Árna Magnússonar sett á varðveisluskrá UNESCO, Menningarmálastofnunar Sameinuðu þjóðanna, sem nefnist Minni heimsins (Memory of the World Register). Með varðveisluskránni vill UNESCO vekja athygli á mikilvægi þess að varðveita andlegan menningararf veraldar og útnefni í því skyni söfn sem hafa sérstakt gildi. Upptaka safns Árna á skrána felur í sér mikla viðurkenningu á íslenskum handritaarfi. Í rökstuðningi UNESCO segir að safnið geymi ómetanleg handrit um sögu og menningu Norðurlanda, og raunar stórs hluta Evrópu, allt frá miðöldum til nýaldar, og eru Íslendingasögurnar nefndar sem sérstakt dæmi um þau verk á heimsvísu sem handritin geyma.

Forsíða: Upphafsstafur úr Skarðsbók postulasagna, SÁM 1; þriðji fjórðungur 14. aldar.

menning.sigrun / litraf

www.arnastofnun.is

ÍSLENSK HANDRIT

STOFNUN ÁRNA MAGNÚSSONAR
Í ÍSLENSKUM FRÆÐUM

Handritasafn Árna Magnússonar
Inscribed on the Register in 2009
Memory of the World

Safni Árna Magnússonar er varðveitt á Árnastofnununum tveimur í Reykjavík og Kaupmannahöfn. Í því eru um 3000 handrit frá miðöldum og síðari öldum og einnig tæplega 14000 skjöl, bæði frumbref og fornbréfauppskriftir.

Árni Magnússon var fæddur á Kvennabrekku í Dölum 1663. Hann menntaðist fyrst hér heima en síðan í Kaupmannahöfn og varð skjalaritari við leyndarskjalasafn konungs og síðar jafnframt prófessor í dönskum fornfræðum við Hafnarháskóla. Árni var ötulasti safnari íslenskra handrita á sinni tíð. Hann fékk sumar bækurnar að gjöf en keypti aðrar og einnig fékk hann menn til þess að skrifa upp texta þeirra handrita sem ekki voru fól. Árni missti hluta handrita- og bókasafns síns í brunanum mikla í Kaupmannahöfn árið 1728 en þó er talið að flest skinnhandritin, sem voru í hans eigu, hafi bjargast úr eldinum. Árni lést skömmu síðar og hafði þá ánafnað handritin Hafnarháskóla eftir sinn dag.

Myndskreytingar í mörgum lögbókarhandritum opna sýn til daglegra athafna fólks á Íslandi á fyrri öldum; til vinstri er öl skenkt af ámu en til hægri eru ýmis mælitæki prófuð. AM 147 4to, Heynesbók; fyrri hluti 16. aldar.

Handritin úr safni Árna Magnússonar mynda kjarnann í handritasafni Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Þau komu til Íslands frá Kaupmannahöfn á árunum 1971–1997, í kjölfar samkomulags Dana og Íslendinga um lausn handritamálsins svokallaða en þjóðirnar deildu um það í áratöðir hvort íslensku handritin yrðu send heim eða varðveitt um aldur og ævi í Danmörku. Auk handrita úr safni Árna afhentu Danir Íslendingum allmörg handrit úr Konungsbókhöfðunni í Kaupmannahöfn. Þá eru á stofnuninni varðveitt ýmis önnur handrit, svo sem Skarðsbók postulasagna sem keypt var á uppboði í Lundúnum árið 1965 að tilstuðlan íslensku bankanna og færð þjóðinni að gjöf.

Möðruvallabók (AM 132 fol.) frá miðri 14. öld er stærst varðveittra handrita sem geyma Íslendingasögur. Á henni eru ellefu sögur, m.a. Njála, Egla og Laxdæla. Hún er bundin í tréspjöld en sá frágangur var algengur á miðöldum.

sonu h' leud h' ve sem h' garm h' opdu oad t' lein. h' a f' post' pund
v' h' z' aru f' d' b' ga par pell g' m' org' s' z' h' f' l' m' m' z' m' ar' d'
n' at' h' d' s' id' m' sig' de h' a f' s' ve om' c' i' l' ar' z' l' u' a h' ay h' all' t' s' u' d' m' l' a
z' h' o' p' r' a' s' d' a' m' h' e' p' o' s' p' a' d' a' p' u' n' d' h' i' r' a' f' t' l' i' n' a' f' a' r' p' e' k' p' e' k' p' o' d' v' c' o' b'
u' r' d' u' a' l' d' e' s' t' p' a' r' v' u' e' r' m' p' a' v' z' m' i' s' d' a' m' i' s' t' e' g' i' m' a' d' d' i' s' a' e' h' i' r' h' e' r'
h' v' s' a' n' h' u' m' g' o' r' m' s' p' b' y' o' d' u' r' s' i' r' a' d' e' f' o' g' h' v' b' o' m' i' o' s' v' i' s' i' g' h' i' m'
h' a' p' d' e' l' e' m' g' i' t' h' i' a' t' z' p' e' n' g' i' t' o' p' l' a' u' s' a' p' i' a' r' p' v' h' u' l' l' a' d' e' g' u' l' l' h' i' b'
p' a' t' t' e' u' e' l' o' l' b' o' m' i' a' t' v' i' a' f' o' g' s' d' a' n' m' e' . *veit viki gullu' s' i' t' a' n' a*
z' f' e' g' r' a' p' z' p' e' b' r' o' d' s' h' e' l' l' d' u' h' e' s' i' m' u' d' o' d' s' t' h' i' a' s' z' p' e' r' g' u'
h' a' r' o' n' g' u' a' t' u' o' r' t' o' d' u' s' u' i' a' t' h' a' f' v' s' b' u' r' u' t' o' b' a' p' r' p' a' z'
a' t' a' z' s' t' h' y' l' l' o' z' z' a' l' l' a' r' f' a' r' t' e' b' u' i' r' z' p' v' s' p' i' n' l' e' t' u' p' r' b' e' n' d' s' g' i' d'
l' l' a' t' i' t' o' s' g' i' o' l' d' p' a' r' f' a' a' r' n' h' o' p' d' u' p' a' l' a' n' g' a' h' o' s' t' r' e' p' e' p' e' g' i' t' o' z'
p' r' a' d' h' e' r' h' a' f' h' a' p' d' e' p' l' e' r' i' t' m' s' p' i' a' l' m' z' a' t' v' p' o' v' f' e' g' a' v' h' a' u' i' t'
t' r' o' s' h' i' r' f' a' r' s' u' a' y' s' h' u' r' p' h' o' p' l' e' t' e' p' a' m' b' o' m' i' l' e' e' e' h' e' d' s' i' n'
l' a' t' p' a' r' e' p' t' m' s' s' i' m' u' h' i' d' e' . h' h' a' p' d' e' p' a' e' n' m' u' l' t' a' ; k' r' a' p' v' b' o' e' n'
z' z' g' e' o' d' e' h' a' r' d' a' v' e' t' f' r' a' e' n' b' o' e' n' d' s' k' u' i' n' d' u' i' l' l' a' z' g' e' o' d' u'
z' a' d' s' i' n' s' i' d' a' n' v' m' u' e' t' n' i' s' o' p' n' i' u' d' u' a' t' b' a' e' n' d' s' l' a' m' z' p' e' g' u' l' o'
m' i' s' t' r' e' t' e' p' a' d' u' s' i' d' a' n' a' t' e' l' l' e' n' d' i' f' e' g' i' p' a' r' s' e' h' v' a' v' a' r' i' s' l' u' z' h' e' l'
d' u' v' h' o' a' s' t' u' p' e' l' l' e' r' t' z' m' i' l' s' u' e' r' m' a' m' s' h' i' n' . p' s' e' g' i' a' n' i' a' t'
s' u' o' l' l' d' v' i' e' m' h' o' p' d' u' a' t' e' r' g' u' l' s' p' s' t' r' i' p' t' a' z' a' p' p' a' r' v' e' r' m' i' s' p' i' l'
t' u' e' s' t' e' n' b' o' s' n' a' r' t' h' a' s' t' s' i' l' o' m' h' u' p' s' h' a' i' t' z' h' o' p' d' u' s' h' a' k' a' b' a' u' p'
p' o' t' o' b' u' s' m' o' r' e' s' u' l' t' z' s' e' y' r' u' z' p' n' o' c' t' m' a' a' n' t' a' p' a' f' a' n' a' n' s' t' a' d' v' a' n' z'
v' r' l' e' g' d' i' n' p' r' a' m' a' e' r' a' e' l' e' t' u' s' p' d' e' p' a' r' t' . m' i' s' t' r' e' t' e' r' p' h' a' p' d' e' s' t'
z' p' s' i' m' u' z' l' i' t' m' s' n' i' r' s' e' n' d' b' e' m' a' h' i' s' i' n' v' i' u' h' i' m' p' o' m' i' b' i' r'
*p' u' i' a' t' h' v' s' p' m' g' o' d' s' p' o' a' t' h' v' i' b' a' n' d' u' m' i' s' t' e' s' . *veit viki gullu' s' i' t' a' n' a**

veit viki gullu' s' i' t' a' n' a
h' a' r' t' e' r' h' a' t' t' v' p' r' a' h' e' g' a' t'
b' a' n' d' v' a' r' s' i' t' i' n' a' x' m' u' h' u' n' d' e' t'
z' l' e' y' a' g' z' i' n' n' a' r' z' a' a' u' d' u' a' t' r' e'
h' u' i' l' p' i' o' y' d' a' t' i' g' a' r' a' t' o' m' i' s' h' u' i' l' m'
h' e' l' l' a' b' e' i' t' a' r' z' s' p' i' u' s' t' a' a' r' e' v' i' a' t'
v' a' r' d' a' r' e' g' l' a' f' a' i' p' o' e' d' d' e' a' t' t' o' v'
a' g' h' i' n' a' m' s' h' o' h' m' a' n' u' a' v' a' r' i' e' t'
e' r' v' o' n' d' h' e' r' . s' i' n' s' u' a' t' s' a' l' p' o' s' a' l'
p' r' u' d' i' e' a' t' s' i' n' s' i' d' a' t' p' a' g' e' e' n' s'
p' o' s' o' l' p' r' g' a' p' i' e' m' i' n' u' n' a' p' p' i' z' h' u' l' l' a' d' e' s' h' o' l' a' p' e' p' t' p' o' d' u' r' p' a'
u' d' u' r' s' i' m' u' a' p' p' v' d' a' e' o' e' . m' o' d' u' r' s' i' e' m' i' n' u' s' i' n' m' e' s' t' a' p' o' g' n' a'
d' z' o' l' l' u' s' p' m' e' r' p' a' r' v' v' s' t' a' d' d' . h' l' o' a' s' t' a' t' t' i' b' s' i' s' h' o' l' m' i' a' n' s'
l' e' m' g' e' s' i' n' s' e' r' y' b' o' m' i' h' o' e' p' h' i' l' a' t' e' r' b' i' g' u' a' e' p' t' v' a' m' b' u' r' d' e'
e' r' n' o' r' t' d' i' n' a' d' i' z' t' e' d' a' g' r' s' e' o' m' b' i' z' t' . b' i' r' n' a' d' i' a' t' t' i' d' s' b' i' a' t'
p' d' s' i' n' a' h' a' d' z' p' o' s' o' l' p' r' e' n' p' a' r' a' n' i' a' t' a' m' a' p' p' a' t' e' r' e' m' i'

m' h' i' g' a' u' e' r' p' a' u' l' e' i' n' d' u' z' e' . v' m' d' a' g' a' z' m' a' t' r' u' o' n' g' u' a' s' i' p' i' s' s' i' a' p' a' u' h' o'
a' e' m' d' a' g' a' t' e' l' l' e' d' e' t' i' l' e' i' v' e' d' e' a' o' s' t' e' n' t' o' d' u' p' a' u' d' e' a' l' l' d' a' r' s' e' n' d' e' h' p' a' m'
h' e' m' i' b' o' e' r' m' e' t' s' e' g' i' a' . p' s' i' n' u' s' t' r' a' p' b' u' o' m' u' e' n' s' i' l' o' r' p' i' s' t' o' r' i' a' p' s' e' m' a' l' b'
e' m' u' z' s' e' n' a' s' i' n' b' o' y' d' m' s' h' i' n' u' b' e' a' t' u' p' o' n' g' u' v' d' a' t' r' i' d' s' p' i' l' d' a' h' o' a' d' y'
p' i' n' e' m' s' i' a' p' o' s' b' o' a' r' e' n' h' o' v' e' r' z' h' p' u' o' n' o' l' t' u' b' o' i' m' s' h' i' z' l' o' n' h' i' n' a' r'
o' l' a' p' e' p' o' s' o' l' p' r' s' u' l' a' s' t' z' p' o' s' s' p' h' i' u' p' a' u' p' v' u' e' r' m' i' u' e' l' h' a' l' l' a' n' i' . *veit viki gullu' s' i' t' a' n' a*
z' f' e' g' r' a' p' z' p' e' b' r' o' d' s' h' e' l' l' d' u' h' e' s' i' m' u' d' o' d' s' t' h' i' a' s' z' p' e' r' g' u'
h' a' r' o' n' g' u' a' t' u' o' r' t' o' d' u' s' u' i' a' t' h' a' f' v' s' b' u' r' u' t' o' b' a' p' r' p' a' z'
a' t' a' z' s' t' h' y' l' l' o' z' z' a' l' l' a' r' f' a' r' t' e' b' u' i' r' z' p' v' s' p' i' n' l' e' t' u' p' r' b' e' n' d' s' g' i' d'
l' l' a' t' i' t' o' s' g' i' o' l' d' p' a' r' f' a' a' r' n' h' o' p' d' u' p' a' l' a' n' g' a' h' o' s' t' r' e' p' e' p' e' g' i' t' o' z'
p' r' a' d' h' e' r' h' a' f' h' a' p' d' e' p' l' e' r' i' t' m' s' p' i' a' l' m' z' a' t' v' p' o' v' f' e' g' a' v' h' a' u' i' t'
t' r' o' s' h' i' r' f' a' r' s' u' a' y' s' h' u' r' p' h' o' p' l' e' t' e' p' a' m' b' o' m' i' l' e' e' e' h' e' d' s' i' n'
l' a' t' p' a' r' e' p' t' m' s' s' i' m' u' h' i' d' e' . h' h' a' p' d' e' p' a' e' n' m' u' l' t' a' ; k' r' a' p' v' b' o' e' n'
z' z' g' e' o' d' e' h' a' r' d' a' v' e' t' f' r' a' e' n' b' o' e' n' d' s' k' u' i' n' d' u' i' l' l' a' z' g' e' o' d' u'
z' a' d' s' i' n' s' i' d' a' n' v' m' u' e' t' n' i' s' o' p' n' i' u' d' u' a' t' b' a' e' n' d' s' l' a' m' z' p' e' g' u' l' o'
m' i' s' t' r' e' t' e' p' a' d' u' s' i' d' a' n' a' t' e' l' l' e' n' d' i' f' e' g' i' p' a' r' s' e' h' v' a' v' a' r' i' s' l' u' z' h' e' l'
d' u' v' h' o' a' s' t' u' p' e' l' l' e' r' t' z' m' i' l' s' u' e' r' m' a' m' s' h' i' n' . p' s' e' g' i' a' n' i' a' t'
s' u' o' l' l' d' v' i' e' m' h' o' p' d' u' a' t' e' r' g' u' l' s' p' s' t' r' i' p' t' a' z' a' p' p' a' r' v' e' r' m' i' s' p' i' l'
t' u' e' s' t' e' n' b' o' s' n' a' r' t' h' a' s' t' s' i' l' o' m' h' u' p' s' h' a' i' t' z' h' o' p' d' u' s' h' a' k' a' b' a' u' p'
p' o' t' o' b' u' s' m' o' r' e' s' u' l' t' z' s' e' y' r' u' z' p' n' o' c' t' m' a' a' n' t' a' p' a' f' a' n' a' n' s' t' a' d' v' a' n' z'
v' r' l' e' g' d' i' n' p' r' a' m' a' e' r' a' e' l' e' t' u' s' p' d' e' p' a' r' t' . m' i' s' t' r' e' t' e' r' p' h' a' p' d' e' s' t'
z' p' s' i' m' u' z' l' i' t' m' s' n' i' r' s' e' n' d' b' e' m' a' h' i' s' i' n' v' i' u' h' i' m' p' o' m' i' b' i' r'
*p' u' i' a' t' h' v' s' p' m' g' o' d' s' p' o' a' t' h' v' i' b' a' n' d' u' m' i' s' t' e' s' . *veit viki gullu' s' i' t' a' n' a**

veit viki gullu' s' i' t' a' n' a
h' a' r' t' e' r' h' a' t' t' v' p' r' a' h' e' g' a' t'
b' a' n' d' v' a' r' s' i' t' i' n' a' x' m' u' h' u' n' d' e' t'
z' l' e' y' a' g' z' i' n' n' a' r' z' a' a' u' d' u' a' t' r' e'
h' u' i' l' p' i' o' y' d' a' t' i' g' a' r' a' t' o' m' i' s' h' u' i' l' m'
h' e' l' l' a' b' e' i' t' a' r' z' s' p' i' u' s' t' a' a' r' e' v' i' a' t'
v' a' r' d' a' r' e' g' l' a' f' a' i' p' o' e' d' d' e' a' t' t' o' v'
a' g' h' i' n' a' m' s' h' o' h' m' a' n' u' a' v' a' r' i' e' t'
e' r' v' o' n' d' h' e' r' . s' i' n' s' u' a' t' s' a' l' p' o' s' a' l'
p' r' u' d' i' e' a' t' s' i' n' s' i' d' a' t' p' a' g' e' e' n' s'
p' o' s' o' l' p' r' g' a' p' i' e' m' i' n' u' n' a' p' p' i' z' h' u' l' l' a' d' e' s' h' o' l' a' p' e' p' t' p' o' d' u' r' p' a'
u' d' u' r' s' i' m' u' a' p' p' v' d' a' e' o' e' . m' o' d' u' r' s' i' e' m' i' n' u' s' i' n' m' e' s' t' a' p' o' g' n' a'
d' z' o' l' l' u' s' p' m' e' r' p' a' r' v' v' s' t' a' d' d' . h' l' o' a' s' t' a' t' t' i' b' s' i' s' h' o' l' m' i' a' n' s'
l' e' m' g' e' s' i' n' s' e' r' y' b' o' m' i' h' o' e' p' h' i' l' a' t' e' r' b' i' g' u' a' e' p' t' v' a' m' b' u' r' d' e'
e' r' n' o' r' t' d' i' n' a' d' i' z' t' e' d' a' g' r' s' e' o' m' b' i' z' t' . b' i' r' n' a' d' i' a' t' t' i' d' s' b' i' a' t'
p' d' s' i' n' a' h' a' d' z' p' o' s' o' l' p' r' e' n' p' a' r' a' n' i' a' t' a' m' a' p' p' a' t' e' r' e' m' i'

Flateyjarbók GKS 1005 fol., sem líklega var skrifuð og lýst á árunum 1387–1394, er í grunninn safn konungasagna þó jafnframt leynti í henni ýmis kvæði, t.d. elsta skráða ríman, annáll og efnis hvergi hefur varðveist annars staðar eins og Grænlendinga saga sem segir frá fundi Vinlands eða

Ameriku. Bókina þrýða fjölmargir skreyttir upphafsstafir og nokkrir myndstafir sem oft teygja sig niður á neðri spássiu eins og sjá má á þessari mynd. Á henni sést fæðing Ólafs Tryggvasonar trúboðskonungs við upphaf sögu hans en Ólafur kristnaði m.a. Ísland.